

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ ЦВЕТКОВИЋ против СРБИЈЕ
(Представка бр. 17271/04)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

10. јун 2008. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима предвиђеним чланом 44, став 2 Конвенције. Могуће су редакторске промене.

У предмету Цветковић против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење) заседајући у већу у чијем су саставу били:

FRANÇOISE TULKENS,
ANTONELLA MULARONI,
IRENEU CABRAL BARRETO,
DANUTĖ JOČIENĖ,
ДРАГОЉУБ ПОПОВИЋ,
NONA TSOTSORIA,
IŞIL KARAKAŞ, *судије*
и SALLY DOLLÉ, *секретара Одељења,*

после већања на затвореној седници одржаној 20. маја 2008. године,
изриче следећу пресуду, која је усвојена на тај дан:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (бр. 17271/04) против Државне заједнице Србија и Црна Гора, коју је Суду поднео по члану 34 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту звана “Конвенција”) њен тадашњи држављанин г. Милорад Цветковић (у даљем тексту звани “подносилац представке”), дана 19. априла 2004. године.

2. Почев од 3. јуна 2006. године, после декларације о независности Црне Горе, Србија је Висока страна уговорница у поступцима пред Судом.

3. Подносиоца представке је пред Судом заступао г. В. Биљић, адвокат из Београда. Владу Државне Заједнице Србија и Црна Гора, а касније, Владу Србије (у даљем тексту Влада) заступао је г. С. Царић.

4. Суд је 16. маја 2007. године одлучио да Владу обавести о представи. Примењујући члан 29 став 3 Конвенције решио је да донесе одлуку о допуштености и основаности представке истовремено.

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

5. Подносилац представке је рођен 1934. године и живи у Лесковцу, Србија.

6. Чињенице овог предмета, како су их странке доставиле, могу се сумирати на следећи начин.

7. Општина Лесковац је подносиоца представке, инспектора рада, 6. децембра 1988. године прогласила за технолошки вишак, а ово решење је ступило на снагу 29. децембра 1990. године.

8. Због тога је подносилац представке 22. фебруара 1991. године поднео жалбу Основном суду удруженог рада у Врању, тражећи да буде враћен на посао или да добије отпремнину за раскид радног односа, како је предвиђено релевантним домаћим законодавством.

9. После враћања предмета на нижу инстанцу, 3. септембра 1991. године тај суд је уступио надлежност Општинском суду у Лесковцу.

10. У периоду од 2. јуна 1992. године до 5. јануара 1998. године, Општински суд је донео укупно четрнаест посебних решења, у првој инстанци, Окружни суд у Лесковцу по жалби и Врховни суд Србије у трећој инстанци.

11. После враћања предмета на нижу инстанцу, 16. марта 1998. године, Општински суд је поново донео пресуду у корист подносиоца представке.

12. Окружни суд је 5. јуна 1998. године потврдио ову пресуду по жалби, а она је тиме постала правоснажна.

13. Општински суд је 18. марта 1999. године донео посебно решење, којим је наложио извршење ове пресуде.

14. Исти суд је, међутим, 21. новембра 2000. године прихватио захтев туженог за поновно покретање радног спора.

15. Окружни суд је 21. фебруара 2001. године, односно Врховни суд 23. маја 2002. године, потврдио ово решење.

16. Општински суд је стога 21. новембра 2002. године поново покренуо поступак о коме је реч.

17. Рочиште заказано за 21. април 2004. године је одложено због болести поступајућег судије.

18. Председник Општинског суда је 3. марта 2005. године именовано другог поступајућег судију да води овај предмет, из разлога што је подносилац представке, у међувремену, поднео кривичну тужбу против претходног.

19. Посебна рочишта су одржана 18. априла 2005. године и 18. маја 2005. године.

20. Општински суд је 24. маја 2005. године одредио финансијског стручњака и наложио му да обрачуна износ заосталих плата које тражи подносилац представке.

21. Општински суд је 5. априла 2006. године именовано другог финансијског стручњака да изврши овај налог.

22. Општински суд је 19. јула 2006. године донео делимичну пресуду у корист подносиоца представке. Досудио му је већину заосталих плата и тражену отпремнину због раскида радног односа, али је одбио његов захтев да буде враћен на посао пошто је у међувремену стекао године за пензионисање.

23. Окружни суд је 1. децембра 2006. године укинуо ову пресуду по жалби и вратио предмет Општинском суду.

24. Општински суд је 24. јануара 2007. године поново донео делимичну пресуду у корист подносиоца представке.

25. Окружни суд је, међутим, 26. априла 2007. године одбио захтеве подносиоца представке у целини.

26. Неодређеног дана после тога, подносилац представке је поднео ревизију. На основу информација које су странке ставиле на располагању Суду до данас, овај предмет очигледно још чека да буде решен код Врховног суда.

27. Изгледа да је у горе наведеним поступцима подносилац представке сам себе заступао.

II РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

А. Устав Републике Србије из 2006. године (објављен у Службеном гласнику Републике Србије бр. 98/06)

28. Релевантне одредбе Устава гласе како следи:

Члан 32 став 1

„Свако има право на ... [суђење пред] ... судом ... у разумном року ... [приликом одлучивања] ... о његовим [или њеним] правима и обавезама...“

Члан 170

„Уставна жалба се може изјавити против појединачних аката или радњи државних органа или организација којима су поверена јавна овлашћења, а којима се повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободе зајамчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства за њихову заштиту.“

Члан 172, ставови 1, 2 и 3

„Уставни суд чини петнаест судија који се бирају и именују на девет година. Пет судија Уставног суда бира Народна скупштина, пет именује председник Републике, а пет општа седница Врховног касационог суда... Народна скупштина бира пет судија Уставног суда између десет кандидата које предложи Председник Републике, Председник Републике именује пет судија Уставног суда између десет кандидата које предложи Народна скупштина, а општа седница Врховног касационог суда именује пет судија између десет кандидата које на заједничкој седници предложи Високи савет судства и Државно веће тужилаца.“

Члан 175, став 1

„Уставни суд доноси одлуку већином гласова свих судија Уставног суда.“

Б. Уставни закон за спровођење Устава Републике Србије (објављен у Сл. гласнику РС бр. 98/06)

29. У складу са чланом 9 став 3 Уставни суд ће се сматрати конституисаним када су изабране или именоване две трећине од укупног броја судија.

В. Закон о Уставном суду (објављен у Сл. гласнику РС бр. 109/07)

30. Релевантна одредба овог закона гласи како следи:

Члан 7, став 1

„Одлуке Уставног суда су коначне, извршне и опште обавезујуће.“

Члан 10, став 1

„Уставни суд има Пословник о раду ... којим се ближе прописује организација... [функционисање Уставног суда] ... као и поступци ... [пред судом]...“

Члан 27, ставови 1 и 2

„...[У]ставни суд ће имати Стручну службу. Организација, послови и начин рада Стручне службе ближе се уређују ... Уставног суда.“

Члан 82, ставови 1 и 2

„Уставна жалба се може изјавити против појединачног акта или радње државног органа или организације којој је поверено јавно овлашћење, а којима се повређују или ускраћују људска права или мањинска права и слободе зајамчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства или је законом искључено право на њихову судску заштиту.

Уставна жалба се може изјавити и ако нису исцрпљена правна средства, у случају када је подносиоцу жалбе повређено право на суђење у разумном року.“

Члан 83, став 1

„Уставну жалбу може изјавити свако лице које сматра да му је појединачним актом или радњом државног органа или организације којој је поверено јавно овлашћење повређено или ускраћено људско или мањинско право и слобода зајамчена Уставом.“

Члан 84, став 1

„Уставна жалба се може изјавити у року од тридесет дана од достављања појединачног акта или датума предузимања радњи ... [о којима је реч]...“

Члан 89, ставови 2 и 3

„Када Уставни суд утврди да је ... појединачним актом или радњом повређено или ускраћено људско или мањинско право и слобода зајамчена Уставом, поништиће ... акт о коме је реч или забранити даље вршење те радње или наредити спровођење других посебних мера као и уклањање свих штетних последица у одређеном року.

Одлука Уставног суда којом се усваја уставна жалба је правни основ за подношење захтева за накнаду штете или отклањања других штетних последица пред надлежним органом, у складу са законом.“

Члан 90

„... [Подносилац жалбе који је добио одлуку Уставног суда у своју корист]... може да поднесе захтев за накнаду штете Комисији за накнаду штете, ради постизања споразума у погледу висине ... [накнаде која ће се досудити]...

Ако Комисија за накнаду штете не донесе повољну одлуку у вези са захтевом за накнаду или не донесе одлуку у року од тридесет дана од дана подношења захтева, подносилац уставне жалбе може код надлежног суда поднети тужбу за накнаду штете. Ако је постигнут споразум само у погледу дела захтева, грађанска тужба се може поднети у погледу остатка захтева.

Актом министра правде одређује се састав и рад Комисије за накнаду штете.“

Члан 116

„Уставни суд у року од деведесет дана од ступања на снагу овог закона, доноси Пословник о раду и ... [даље регулише организацију и функционисање његове Стручне службе]...

Министар правде у року од деведесет дана од ступања на снагу овог закона ...[регулише састав и рад Комисије за накнаду штете]...“

Г. Пословник о раду Уставног суда (објављен у Сл. гласнику РС бр. 24/08)

31. Чланови 72 и 73 садрже додатне детаље у погледу поступака по жалбама које се подносе Уставном суду.

Д. Ступање горе наведеног законодавства на снагу

32. Нови устав Републике Србије, као и Уставни закон за његово спровођење, ступили су на снагу у новембру 2006. године.

33. Закон о Уставном суду ступио је на снагу у децембру 2007. године.

34. Пословник о раду Уставног суда ступио је на снагу у марту 2008. године.

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6 СТАВ 1 КОНВЕНЦИЈЕ

35. Подносилац представке се позвао на члан 2, 3 и 6 Конвенције. Он се, међутим, у суштини жалио на дужину као и на правичност целокупног поступка о коме је реч.

Суд сматра да обе притужбе треба разматрати само у оквиру члана 6 став 1, који, у свом релевантном делу, гласи како следи.

„Током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама ..., свако има право на ... расправу у разумном року пред [једним] ... судом...“

A. У погледу дужине поступка

1. Допуштеност

(a) Компатибилност *ratione materiae*

36. Влада је изнела да представку треба одбацити пошто је некомпатибилна *ratione materiae* са одредбама Конвенције. С тим у вези, она се позвала на судску праксу Суда (*Pellegrin против Француске* [ВВ], бр. 28541/95, став 67, ЕЦХР 1999-VIII) и остала при томе да спорови који се односе на посао државних службеника не потпадају под члан 6. Најзад, Влада је приметила да се предметни случај разликује од пресуде Суда у предмету *Vilho Eskelinen и други против Финске* ([ВВ], бр. 63235/00, ЕЦХР 2007) пошто се првенствено тицао отпуштања са посла подносиоца представке.

37. Подносилац представке је остао при томе да је члан 6 примењив.

38. Суд примењује да је недавно утврдио да се функционални критеријум усвојен у предмету *Pellegrin* мора развити. У предмету *Eskelinen* је стога пресудио да је на Високим странама уговорницама, посебно на надлежним националним законодавним телима, а не на Суду, да изричито идентификују оне области државне службе које подразумевају употребу дискреционих овлашћења својствених суверенитету државе где интереси појединца морају бити по страни. Ако домаћи систем забрањује приступ суду, Суд ће потврдити да је спор заиста такав да оправдава примену изузећа гаранција из члана 6. Ако то не чини, онда питање не постоји и члан 6 став 1 ће се примењивати без обзира да ли подносилац тражи да се врати на посао или неку другу врсту материјалне надокнаде (*исто, ставови 61 – 62. Видети, такође, Efendiyeva против Азербејџана*, бр. 31556/03, став 42, 25. октобар 2007. године). У предметном случају, подносилац представке је јасно имао приступ суду како би оспорио законитост решења којим се проглашава технолошким вишком. Суд стога налази да је члан 6 Конвенције примењив и одбија примедбу Владе с тим у вези.

(б) Исцрпљење домаћих правних средстава

39. Влада је изнела да подносилац представке није исцрпео сва делотворна домаћа правна средства. Он је посебно пропустио да поднесе жалбу Уставном суду који је почео да ради од 24. новембра 2007. године (видети став 29 у горњем тексту).

40. Подносилац представке је оспорио делотворност овог правног средства, наводећи да суд о коме је реч тек треба да доноси пресуде на основу уставне жалбе, односно, да заправо, тек треба да почне да ради у потпуности.

41. Суд подсећа да се питање да ли су исцрпљена сва домаћа правна средства обично одређује позивањем на датум када је представка поднета Суду (видети *Vaumann против Француске*, бр. 33592/96, став 47, ЕЦХР 2001-V (изводи)).

42. У предметном случају, представка је поднета 19. априла 2004. године. 24. новембра 2007. године Уставни суд је требало да почне са радом. Сходно томе, без обзира на наведену делотворност суда у оквиру значења члана 35, став 1, од подносиоца представке се није могло очекивати да поднесе уставну жалбу више од три године и седам месеци после подношења представке Суду. Према томе, Суд закључује да у конкретном случају и заиста што се тиче, у најмању руку, свих представки које су поднете пре 24. новембра 2007. године, не постоје посебне околности које би оправдале одступање од општег правила исцрпљења домаћих правних средстава (видети, *mutatis mutandis, Пукић против Хрватске*, бр. 16552/02, ставови 30 – 33, 18. јануар 2005. године).

43. Произлази да се примедба Владе мора одбити у целини.

(в) Закључак

44. Суд сматра да притужба подносиоца представке није очигледно неоснована у оквиру значења члана 35, став 3 Конвенције и не налази ниједан други основ да је прогласи недопуштеном. Због тога се представка мора прогласити допуштеном.

2. Основаност

(а) Аргументи које су изнеле стране

45. Влада је првенствено приметила да је спорни поступак почео 21. новембра 2002. године, када је предмет поново започет.

46. Друго, она је истакла да овај поступак спада у надлежност Суда *ratione temporis* само од 3. марта 2004. године, што је датум када је Конвенција ступила на снагу у односу на Србију.

47. Треће, Влада је приметила да је подносилац представке пензионер са редовним примањима и да његова средства за живот према томе немају везе са исходом поступка о коме је реч.

48. Четврто, Влада је истакла да је подносилац представке допринео кашњењу на које се жали и да је предмет веома сложен.

49. Најзад, Влада је закључила да јасно, из свих горе наведених разлога, нема повреде захтева разумног рока који је садржан у члану 6, став 1 Конвенције.

50. Подносилац представке је поново потврдио своју притужбу.

(б) Релевантна начела

51. Суд истиче да се разумност дужине трајања поступка мора процењивати у светлу околности предмета и позивањем на критеријуме утврђене његовом судском праксом, посебно на сложеност предмета, понашање страна у спору и надлежних органа власти, као и која је важност предмета спора за подносиоца представке (видети, међу многим другим ауторитетима, предмет *Стевановић против Србије*, бр. 26642/05, став 53, 9. октобар 2007. године). Даље је примећено да се поступци враћања лица на посао морају обављати „експедитивно“ (видети *Стевановић против Србије*, цитиран у горњем тексту, став 55) и да поновљено разматрање једног предмета после враћања на нижу инстанцу може, само по себи, открити озбиљан недостатак у правном систему тужене државе (видети *Pavlyulynets против Украјине*, бр. 70767/01, став 51, 6. септембар 2005. године).

(в) Оцена суда

52. Суд примећује да радни спор очигледно још није решен пред трећом инстанцом (став 26 у горњем тексту). Пошто је тужена држава ратификовала Конвенцију 3. марта 2004. године, он је у надлежности Суда *ratione temporis* у периоду од више од четири године и два месеца, почев од датума доношења предметне пресуде.

53. Суд подсећа да се, како би се одредила разумност кашњења о коме је реч, мора узети у обзир стање предмета на дан ратификације (видети, *mutatis mutandis*, *Styranowski против Пољске*, пресуда од 30. октобра 1998. године, *Извештаји о пресудама и одлукама 1998-VIII*) и примећује да је већ 3. марта 2004. године предмет био нерешен више од тринаест година, при чему су поступци пре и после поновног покретања предмета разматрани заједно (видети, *mutatis mutandis*, *Иванова против Русије* (одлука), бр. 74705/01, 1. април 2004. године).

54. С обзиром на критеријуме утврђене његовом судском надлежношћу и релевантне чињенице конкретног предмета, Суд је мишљења да дужина поступка на

коју се жали није задовољила захтев разумног рока. Према томе, дошло је до повреде члана 6, став 1 Конвенције.

Б. У погледу правичности поступка

55. С обзиром да поступак о коме је реч очигледно још траје, Суд сматра да су притужбе подносиоца представке на правичност поступка превремене и, као такве, неприхватљиве због неисцрпљивања домаћих правних средстава, према члану 35, ставови 1 и 4 Конвенције.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 13 КОНВЕНЦИЈЕ

56. Подносилац представке се, такође, жалио, према члану 13 Конвенције, да није имао средство да убрза поступак о коме је реч нити да добије накнаду за претходно одуговлачење.

Члан 13 гласи како следи:

“Свако коме су повређена права и слободе предвиђене у овој Конвенцији има право на делотворан правни лек пред националним властима, без обзира јесу ли повреду извршила лица која су поступала у службеном својству...”

А. Допуштеност

57. Суд примећује да жалба подносиоца представке покреће питања чињеница и права по Конвенцији, чије утврђивање захтева разматрање основаности. Он такође сматра да жалба није очигледно неоснована у оквиру значења члана 35 став 3 Конвенције и да се не може одбацити ни по ком другом основу. Жалба се, према томе, мора прогласити допуштеном.

Б. Основаност

58. И Влада и подносилац представке су се ослонили на своје аргументе описане у ставовима 39 и 40 у горњем тексту.

59. С обзиром на његове налазе у вези са чланом 6, став 1 (видети став 42 у горњем тексту), као и на претходне пресуде по овом питању (видети, међу многим другим, *Илић против Србије*, бр. 30132/04, 9. октобар 2007. године), Суд сматра да у релевантном тренутку није било делотворног правног лека према домаћем праву за притужбу подносиоца представке на дужину поступка о коме је реч. Према томе, дошло је до повреде члана 13, а у вези са чланом 6, став 1 Конвенције.

III ПРИМЕНА ЧЛАНА 41 КОНВЕНЦИЈЕ

60. Члан 41 Конвенције предвиђа:

„Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци.“

А. Штета

61. Подносилац представке је тражио укупно 90.000 евра на име материјалне и нематеријалне штете. Што се тиче прве, он се позвао на изгубљену зараду и

неисплаћене доприносе за социјално осигурање, а што се тиче друге, навео је да је претрпео значајну менталну патњу као последицу дужине поступка о коме је реч.

62. Влада је оспорила ове захтеве.

63. Суд примећује да спорни поступак још није решен и сматра да се, због тога, захтев подносиоца представке за накнаду материјалне штете мора одбацити у целини. Међутим, проценом на правичној основи и с обзиром на околности предмета, Суд подносиоцу представке додељује 2.400 евра на име претрпљене нематеријалне штете.

Б. Трошкови

64. Подносилац представке је, такође, тражио 45.000 евра на име трошкова насталих пред домаћим судовима као и 2.850 евра за трошкове настале у вези са „његовим случајем пре Судом у Стразбуру“.

65. Влада је оспорила ове захтеве.

66. Према судској пракси Суда, подносилац представке има право на надокнаду трошкова само у оној мери у којој се докаже да су они стварно и неопходно настали и да су, такође, оправдани у свом износу (видети, на пример, *Iatridis против Грчке* (правично задовољење) [ВВ], бр. 31107/96, став 54, ЕЦХР 2000-ХИ).

67. У конкретном предмету, с обзиром на информације које поседује и горе наведене критеријуме, Суд одбацује, као непрецизиран, захтев подносиоца представке за накнаду трошкова пред домаћим судовима (видети, *inter alia*, став 27 у горњем тексту), али сматра да је разумно да му се додели износ од 600 евра за трошкове настале у поступцима пред овим Судом.

В. Затезна камата

68. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централне банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ГОРЕ НАВЕДЕНИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. *Проглашава* представку допуштеном,
2. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 6 став 1 Конвенције,
3. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 13 Конвенције, а у смислу члана 6 став 1 по питању недостатка делотворног правног средства за процедурално одуговлачење,
4. *Утврђује*
  - a. да тужена држава треба да исплати подносиоцу представке, у року од три месеца од датума када ова пресуда постане правоснажна, у складу са чланом 44 став 2 Конвенције, следеће износе, који ће бити претворени у националну валуту тужене државе по курсу који ће важити на дан исплате:
    - (i) 2.400 евра (две хиљаде четири стотине евра) на име претрпљене нематеријалне штете, плус све таксе које се могу наплатити,
    - (ii) 600 евра (шест стотина евра) за трошкове, плус све таксе које се могу наплатити подносиоцу представке,
  - b. да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на горе наведене износе по стопи која је једнака најнижој

- каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена,
- с. да тужена држава мора да обезбеди да се поступак у питању заврши што је пре могуће, узимајући у обзир захтеве исправног поступања,
5. *Одбија* једногласно остатак захтева подносиоца представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 10. јуна 2008. године у складу са правилем 77 ставови 2 и 3 Пословника Суда.

Sally DOLLÉ,
Секретар

FRANÇOISE TULKENS,
Председник